

COVID-19 Geçiren Kiřilerde Uzun Dönem Semptomların Varlığı ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi

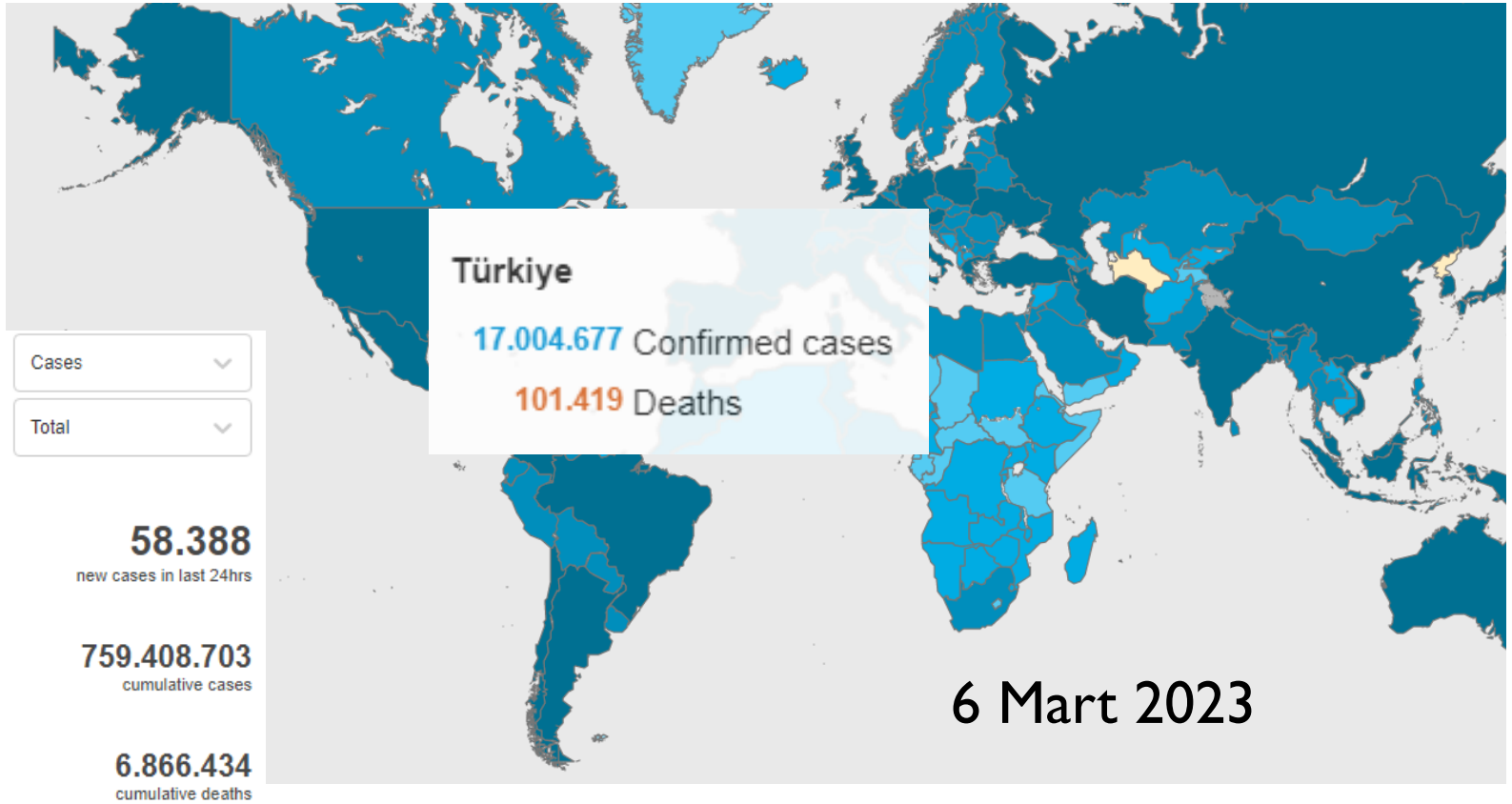
Nuriye Yalçın olak, iđdem Kader, řebnem Eren Gök, Ayře
Erbay

Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon
Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı, Yozgat

Sunum planı

- Araştırmanın konusu ve önemi
- Araştırmanın amacı
- Tasarım ve yöntem
- Verilerin analizi ve bulgular
- Sonuçlar
- Öneriler

Araştırmanın Konusu ve Önemi

Uzun COVID /Post-COVID-19 Sendromu

- Kanıtlanmış SARS-CoV-2 enfeksiyonu olan COVID-19 hastaları arasında uzun vadeli etkisi bildirilen COVID-19 sonrası sendromla ilgili belirtiler mevcuttur.
- COVID-19 sonrasında gelişen klinik durum;
 - DSÖ; akut COVID-19 hastalığı esnasında veya hastalık sonrasında gelişen, herhangi bir alternatif tanı ile açıklanamayan, akut hastalıktan itibaren 12 haftadan fazla devam eden ve en az 2 ay süren kalıcı semptom ve/veya bulgular' olarak tanımlanırken,
 - CDC 'Post-COVID Conditions' terimini kullanır ve akut SARS-CoV-2 enfeksiyonundan dört hafta veya daha fazla süre geçtikten sonra gelişebilen veya varlığını koruyan çeşitli sağlık problemleri ve hastalığı takiben olağan sağlık durumuna dönüşün olmaması olarak tanımlanır.
 - COVID sonrası koşullar, bir dizi sosyal, fiziksel ve psikolojik sonuçlar ile birlikte hastanın sağlığını ve yaşam kalitesini önemli ölçüde etkileyebilecek fonksiyonel sınırlamalarla ilişkilidir

Araştırmanın Amacı

- COVID-19'un
 - Uzun dönem semptomlarını ve yaygınlığını değerlendirmek,
 - Yaşam kalitesine etkisini belirlemek
- Ve
 - Hastaların rehabilitasyon ve tedavi süreçlerine katkı sağlamaktır.

Tasarım ve Yöntem-1

- Araştırma Kapsamında Kullanılan Ölçekler**

Ölçek Bilgisi	Yazar(lar)	Ölçek Hakkında
SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği	Ware ve Sherbourne Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik Koçyiğit ve ark.(1999)	Toplam 36 soru ve 8 alt boyuttan oluşur; genel sağlık algısı, ağrı, sosyal işlevsellik, ruhsal sağlık, enerji-vitalite, emosyonel rol güçlüğü, fiziksel rol güçlüğü ve fiziksel fonksiyon.
EQ-5D-3L Yaşam Kalitesi Ölçeği	Avrupa Yaşam Kalitesi Araştırma Topluluğu (EuroQol) (1987)	Ölçek; hareket, öz bakım, olağan aktiviteler, ağrı ve depresyon olmak üzere beş boyut ve bir görsel skaladan oluşur.

Tasarım ve Yöntem-2

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Yozgat Bozok Üniversitesi
Araştırma ve Uygulama Hastanesi
Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik
Mikrobiyoloji ABD
Nisan 2020-Aralık 2021

Araştırmanın Evreni ve
Örneklemi

Hastanemize COVID-19 veya post
COVID semptomlar ile başvuran
tüm hastalar
521 hasta

Veri Toplama Aracı

Yüz yüze ve telefonla görüşme
yöntemiyle anket uygulanmıştır

Verilerin Analizi ve Bulgular

Tanımlayıcı Özellikler	Frekans	Yüzde	Tanımlayıcı Özellikler	Frekans	Yüzde
			Sayı (n)	Yüzde (%)	(%)
Yaş (Yıl)	Postcovid Geçen Süre (Ay)				
18-44					.2
45-64	3		96	18.4	
65 ve üzeri	4				
Cinsiyet	Tanımlayıcı Özellikler		Frekans (n)	Yüzde (%)	
Kadın	5				
Medeni Durum	Yaş (Yıl)				
Evli	6				
Eğitim Durumu	7	18-44	314	60.3	
Okunmamış	8	45-64	128	24.6	
İlköğretim	9	65 ve üzeri	79	15.2	
Lise	10				
Lisans	11				
Yüksek Lisans	12	Cinsiyet- Kadın	283	54.3	
Yaşadığı Yer	Hastane				
Köy	1-9	Aktif olarak çalışanlar	324	62.2	
İlçe merkez	10-19	COVID-19 Açısından Riskli bir işyerinde çalışmak	260	49.9	
İl merkez	20-29	Kronik Hastalık Varlığı	202	38.8	
Evde	30 ve üzeri	COVID-19 Aşısı Olan kişi	70	13.4	
Tek yataklı	Yatılan Yer				.8
2	Servis		175	93.8	
3-5	Yoğun bakım		13	6.2	.8
6-9					
COVID-19 Aşısı Olma Durumu			Sigara		
Evli	70	13.4	Evli	87	16.7
			Bırakmış	47	9.0

Katılımcıların uzun-COVID semptomları ve yaşam kalitesine ait bulgular

- COVID-19 öncesi döneme kıyasla katılımcıların;
 - **%52.2'si** yaşam kalitesinin hemen hemen aynı olduğunu
 - **%43.4'ü** daha kötü olduğunu ve
 - **%4.4'ü** ise COVID-19 öncesine göre daha iyi olduğunu belirtmiştir.
- Katılımcıların **%81'inde** en az bir uzun COVID semptomu mevcutken, %19'unda herhangi bir semptom yoktu.
- Post COVID semptom varlığının yaşam kalitesini her iki ölçek alt boyutlarında da anlamlı olarak düşürdüğü bulundu (p değerleri tüm alt boyutlar için <0.001).

Katılımcıların COVID-19 Sonrası Şikayetleri

COVID-19 Sonrası Şikayetleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Halsizlik-Yorgunluk	288	55.3
Nefes darlığı	130	25
Uyku bozukluğu	109	20.9
Öksürük	74	14.2
Dikkat dağınıklığı	65	12.5
Göğüs ağrısı	58	11.1
Koku kaybı	54	10
Saç dökülmesi	49	9.4
Tat kaybı	47	9.0
Depresyon	45	8.6
Diğer	71	13.6

Katılımcıların yaşam kalitesi skorlarının Türk Toplumunu norm değerleri ile karşılaştırılması

Yaşam Kalitesi Alt Boyutları	(Ort±SS)	Medyan (Min-Max)
Genel Sağlık Algısı	50.34±22.16	49.68 (0-100)
Ağrı	69.48±26.24	69.59 (1-100)
Sosyal İşlevsellik	62.21±30.14	64.61 (0-100)
Ruhsal Sağlık	54.19±19.25	53.41 (4-100)
Enerji, Canlılık (Vitalite)	45.71±22.70	44.09 (0-100)
Emosyonel Rol Güçlüğü	52.59±43.92	57.89 (0-100)
Fiziksel Rol Güçlüğü	54.03±42.66	50.51 (0-100)
Fiziksel Fonksiyon	68.26±29.41	76.94 (0-100)
EQ-5D-3L VAS	69.56±19.04	72.14 (4-100)
EQ-5D-3L İndex Skoru	0.76±0.19	0.80 (0.01-1)

Table 2: SF-36 scale results for the study group

Variables (N)	Mean (SD)	Median
PF (1279)	83.8 ± 20.0	100
RP (1279)	86.3 ± 24.9	100
BP (1279)	82.9 ± 18.9	100
GH (1279)	71.6 ± 16.1	72
VT (1271)	64.5 ± 12.9	70
SF (1279)	91.0 ± 12.9	100
RE (1279)	90.1 ± 19.4	100
MH (1271)	71.0 ± 11.0	76
PCS* (1271)	47.9 ± 8.9	54
MCS* (1271)	47.7 ± 9.4	52

Yaş Gruplarına Göre SF-36 ve EQ-5D-3L Yaşam Kalitesi Alt Boyut Skorlarının Karşılaştırılması

	18-44	45-64	65 ve üzeri	p
	Ort±Ss	Ort±Ss	Ort±Ss	
Genel Sağlık Algısı	57.80±20.40 ^a	44.60±19.58 ^b	29.99±16.79 ^c	<0.001
Ağrı	76.65±22.19 ^a	64.49±27.04 ^b	49.05±27.42 ^c	<0.001
Sosyal İşlevsellik	70.58±25.78 ^a	57.38±30.22 ^b	36.70±30.37 ^c	<0.001
Ruhsal Sağlık	58.69±18.72 ^a	51.59±19.15 ^b	40.55±13.53 ^c	<0.001
Enerji, Vitalite	52.67±21.54 ^a	40.89±20.88 ^b	25.82±15.13 ^c	<0.001
Emosyonel Rol Güçlüğü	63.26±41.13 ^a	45.57±43.44 ^b	21.51±38.50 ^c	<0.001
Fiziksel Rol Güçlüğü	66.80±39.13 ^a	45.50±42.14 ^b	17.08±30.63 ^c	<0.001
Fiziksel Fonksiyon	81.19±20.28 ^a	58.27±28.49 ^b	33.10±26.52 ^c	<0.001
EQ-5D-3L VAS	75.67±16.69 ^a	66.65±16.71 ^b	49.96±17.07 ^c	<0.001
EQ-5D-3L İndex Skoru	0.84±0.14 ^a	0.72±0.18 ^b	0.55±0.20 ^c	<0.001

Cinsiyete Göre SF-36 ve EQ-5D-3L Yaşam Kalitesi Alt Boyut Skorlarının Karşılaştırılması

	Erkek	Kadın	p
	Ort±Ss	Ort±Ss	
Genel Sağlık Algısı	54.13±23.05	47.15±20.90	<0.001
Ağrı	75.49±25.04	64.42±26.20	<0.001
Sosyal İşlevsellik	67.19±30.70	58.03±29.06	0.001
Ruhsal Sağlık	55.61±19.44	53.00±19.03	0.125
Enerji, Vitalite	48.50±23.69	43.35±21.59	0.010
Emosyonel Rol Güçlüğü	59.52±42.21	46.76±44.56	0.001
Fiziksel Rol Güçlüğü	61.87±41.50	47.43±42.57	<0.001
Fiziksel Fonksiyon	72.75±28.74	64.52±29.49	0.001
EQ-5D-3L VAS	72.52±18.74	67.07±18.97	0.001
EQ-5D-3L İndex Skor	0.79±0.18	0.74±0.20	0.002

Aktif Olarak Çalışma Durumuna Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyut Skorlarının Karşılaştırılması

	Aktif Olarak Çalışan	Aktif Olarak Çalışmayan	p
	Ort±Ss	Ort±Ss	
Genel Sağlık Algısı	57.14±20.63	39.15±19.98	<0.001
Ağrı	75.48±22.51	59.60±28.88	<0.001
Sosyal İşlevsellik	70.12±25.56	49.23±32.55	<0.001
Ruhsal Sağlık	58.78±18.41	46.70±18.24	<0.001
Enerji, Vitalite	52.08±21.76	35.22±20.22	<0.001
Emosyonel Rol Güçlüğü	64.30±40.26	33.33±42.98	<0.001
Fiziksel Rol Güçlüğü	66.12±38.75	34.13±41.40	<0.001
Fiziksel Fonksiyon	77.90±22.22	52.51±32.80	<0.001
EQ-5D-3L VAS	75.61±15.98	59.59±19.51	<0.001
EQ-5D-3L İndex Skor	0.83±0.14	0.65±0.21	<0.001

Çalışılan Yerin COVID-19 Açısından Riskli Olma Durumuna Göre Yaşam Kalitesi Alt Boyut Skorlarının Karşılaştırılması

	Riskli	Riskli Değil	Kararsız	p
	Ort±Ss	Ort±Ss	Ort±Ss	
Genel Sağlık Algısı	59.42±19.85 ^a	41.05±20.90	44.47±16.90	<0.001
Ağrı	76.99±21.90 ^a	61.49±28.41 ^b	68.42±22.50	<0.001
Sosyal İşlevsellik	70.89±24.86 ^a	52.68±32.67 ^b	65.13±26.86	<0.001
Ruhsal Sağlık	60.52±18.56 ^a	47.28±17.92 ^b	55.57±14.90	<0.001
Enerji, Vitalite	54.55±21.28 ^a	36.21±20.52 ^b	45.52±19.64	<0.001
Emosyonel Rol Güçlüğü	66.79±39.35 ^a	37.05±43.58 ^b	56.14±43.10	<0.001
Fiziksel Rol Güçlüğü	69.80±37.62 ^a	37.19±41.51 ^b	52.67±41.57	<0.001
Fiziksel Fonksiyon	80.03±20.45	55.10±32.57 ^a	74.73±19.96	<0.001
EQ-5D-3L VAS	76.02±15.47	62.11±20.16 ^a	76.05±14.13	<0.001
EQ-5D-3L İndex Skor	0.85±0.13	0.67±0.21 ^a	0.78±0.15	<0.001

COVID-19 Aşısı Olma Durumuna göre Yaşam Kalitesi Alt Boyut Skorlarının Karşılaştırılması

	Aşı Olan	Aşı Olmayan	p
	Ort±Ss	Ort±Ss	
Genel Sağlık Algısı	54.92±22.33	49.63±22.08	0.063
Ağrı	71.67±22.40	69.14±26.79	0.393
Sosyal İşlevsellik	66.60±27.64	61.52±30.48	0.190
Ruhsal Sağlık	57.37±17.80	53.70±19.43	0.138
Enerji, Vitalite	51.00±20.98	44.88±22.86	0.036
Emosyonel Rol Güçlüğü	64.76±40.87	50.70±44.12	0.009
Fiziksel Rol Güçlüğü	67.86±37.13	51.88±43.09	0.001
Fiziksel Fonksiyon	76.14±25.94	67.04±29.75	0.009
EQ-5D-3L VAS	73.90±15.71	68.88±19.44	0.018
EQ-5D-3L İndex Skor	0.81±0.16	0.76±0.19	0.010

Sonuç

Sonuç-1

- Katılımcıların %81'i en az bir uzun COVID semptomuna sahip idi.
- Uzun COVID'in yaşam kalitesini anlamlı derece düşürdüğü ve ileri yaş ve akut hastalığı şiddetli geçirmiş olmanın uzun COVID prevalansı ile doğru orantılı olduğu,
- COVID-19 aşısı olmanın uzun COVID prevalansını azalttığı ve EQ-5D-3L ve SF-36 yaşam kalitesi alt boyutlarının tümünü olumlu yönde etkilediği,
- En sık bildiren uzun COVID semptomlarının; yorgunluk, nefes darlığı, uyku bozukluğu, öksürük, dikkat dağınıklığı, göğüs ağrısı, koku kaybı ve saç dökülmesi olduğu,

Sonuç-2

- COVID-19 geçirmiş olmanın %43.4 hastada sağlık durumunu olumsuz yönde etkilediği,
- COVID-19 geçiren kişilerin yaşam kalitesinin tüm SF-36 alt boyutlarında Türk toplumunun norm değerlerinden daha düşük olduğu
- Emosyonel ve fiziksel rol güçlüğünün her iki cinsiyette COVID-19 'dan en fazla etkilenen alt boyut olduğu, en az etkilenen alt boyutun ağrı olduğunu,
- İleri yaşın yaşam kalitesinde düşüşe neden olduğu bilinmekle birlikte COVID-19 'un bu düşüşü hızlandırdığı bulunmuştur.

Öneriler 1

- Hastaların post-COVID komplikasyonlar açısından değerlendirilmesi için ayrı bir birim oluşturulmalı ve bu birimde her branştan hekim görevlendirilmelidir.
- Semptomlara göre ayarlanmış fiziksel aktivite ve kişiye özel egzersiz programları geliştirilmeli, hastalar uygun rehabilitasyon programlarına dahil edilmelidir.
- Hastanede yatan hastaların sağlık durumlarının elverdiği en kısa süre içerisinde takibinin ayaktan devam ettirilmesi veya yoğun bakımda kalış sürelerinin mümkün olduğunca kısa tutulmasının sağlanması.
- Hastalar aktif çalışma hayatına olabildiğince erken dönmeye teşvik edilmelidir.

Öneriler 2

- Riskli ortamda çalışan bireylerin; özellikle sağlık çalışanlarının çalışma koşulları iyileştirilmelidir.
- Hem COVID'in birey üzerindeki uzun dönem komplikasyonlarını minimize etmek hem de yaşam kalitesini artırmak amacı ile toplum olarak aşılmanın önemi anlaşılmalı ve etkili aşı politikaları geliştirilmelidir.

TEŞEKKÜRLER